Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2019-2024

Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων

2022/2154(INI)

27.6.2023

ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ

σχετικά με τη σύσταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Συμβούλιο και τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας όσον αφορά την ενίσχυση του δικαιώματος συμμετοχής: νομιμότητα και ανθεκτικότητα των εκλογικών διαδικασιών σε ανελεύθερα πολιτικά συστήματα και αυταρχικά καθεστώτα (2022/2154(INI))

Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων

Εισηγητής: Nacho Sánchez Amor

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ 3

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

προς το Συμβούλιο και τον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας όσον αφορά την ενίσχυση του δικαιώματος συμμετοχής: νομιμότητα και ανθεκτικότητα των εκλογικών διαδικασιών σε ανελεύθερα πολιτικά συστήματα και αυταρχικά καθεστώτα (2022/2154(INI))

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

– έχοντας υπόψη την Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ιδίως δε το άρθρο 21 παράγραφος 3,

– έχοντας υπόψη το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα και το Γενικό Σχόλιο αριθ. 25 σχετικά με το δικαίωμα συμμετοχής στις δημόσιες υποθέσεις, τα δικαιώματα ψήφου και το δικαίωμα ίσης πρόσβασης στη δημόσια διοίκηση,

– έχοντας υπόψη το άρθρο 3 του πρώτου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών,

– έχοντας υπόψη το άρθρο 5 στοιχείο γ) της Διεθνούς Σύμβασης για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων,

– έχοντας υπόψη τη Διακήρυξη αρχών των Ηνωμένων Εθνών για τη διεθνή παρακολούθηση των εκλογών,

– έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής της 11ης Απριλίου 2000 σχετικά με την εκλογική βοήθεια και παρατήρηση από την ΕΕ (COM(2000)0191),

– έχοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές των Ηνωμένων Εθνών για τα κράτη σχετικά με την αποτελεσματική εφαρμογή του δικαιώματος συμμετοχής στις δημόσιες υποθέσεις,

– έχοντας υπόψη την κοινή ανακοίνωση της Επιτροπής και του Αντιπροέδρου της Επιτροπής / Ύπατου Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας, της 25ης Μαρτίου 2020, με τίτλο «Σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία 2020-2024» (JOIN(2020)0005),

– έχοντας υπόψη το άρθρο 118 του Κανονισμού του,

– έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων (A9-0000/2023),

A. λαμβάνοντας υπόψη ότι το δικαίωμα των πολιτών να ψηφίζουν και να εκλέγονται σε περιοδικές, αδιάβλητες δημοκρατικές εκλογές είναι θεμελιώδη, διεθνώς αναγνωρισμένα ανθρώπινα δικαιώματα·

B. λαμβάνοντας υπόψη ότι το άρθρο 21 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζει ότι κάθε άνθρωπος έχει το δικαίωμα να συμμετέχει στην κυβέρνηση της χώρας του και ότι η λαϊκή βούληση, που εκφράζεται με περιοδικές,

αδιάβλητες και καθολικές εκλογές, πρέπει να αποτελεί τη βάση της κυβέρνησης· λαμβάνοντας υπόψη ότι το μήνυμα αυτό επαναλαμβάνεται από το Διεθνές Σύμφωνο για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, το δικαίωμα συμμετοχής σε ελεύθερες και δίκαιες εκλογές είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με άλλα βασικά δικαιώματα, όπως τα δικαιώματα στην ελευθερία απέναντι στις διακρίσεις, την ελευθερία της έκφρασης και την ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς και του συνεταιρίζεσθαι·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αδιάβλητες δημοκρατικές εκλογές αποτελούν απαραίτητη πτυχή της διακυβέρνησης χωρίς αποκλεισμούς, καθώς παρέχουν εντολή στις αρχές από τους πολίτες·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι πάνω από το 75 % των ανθρώπων ζουν σε μη δημοκρατικές χώρες, γεγονός που περιορίζει τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους· λαμβάνοντας υπόψη ότι η συρρίκνωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών επηρεάζει αρνητικά το δικαίωμα συμμετοχής σε αδιάβλητες εκλογές·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι το δικαίωμα συμμετοχής σε αδιάβλητες εκλογές δεν γίνεται σεβαστό σε αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα, τα οποία διεξάγουν εικονικές εκλογές με στόχο την εδραίωση της εξουσίας τους· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εκλογές αυτές δεν είναι ελεύθερες και δίκαιες, στερούνται πραγματικής πολιτικής αναμέτρησης και επιβάλλουν αδικαιολόγητους περιορισμούς στο δικαίωμα τόσο του εκλέγειν όσο και του εκλέγεσθαι·

Ζ. λαμβάνοντας υπόψη ότι τα αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα χαράσσουν όλο και περισσότερο ένα αφήγημα που παρουσιάζει τις αντιδημοκρατικές εκλογές τους ως γνήσιες προκειμένου να αποκτήσουν διεθνή και εγχώρια νομιμότητα, η οποία είναι αδικαιολόγητη λόγω της αντιδημοκρατικής διεξαγωγής των εκλογών· λαμβάνοντας υπόψη ότι η νομιμότητα αυτή χρησιμοποιείται στη συνέχεια σε εγχώριο επίπεδο για την ενίσχυση της συμμόρφωσης των πολιτών και της στήριξης προς το καθεστώς και το δικαίωμα διακυβέρνησής του, καθώς και για την αποδυνάμωση και την απονομιμοποίηση οποιασδήποτε αντιπολίτευσης κατά του καθεστώτος·

Η. λαμβάνοντας υπόψη ότι η αποδυνάμωση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και του κράτους δικαίου και η συνολική οπισθοδρόμηση της δημοκρατίας σε αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα επιτρέπουν τις στρατηγικές νομιμοποίησης των εν λόγω καθεστώτων·

Θ. λαμβάνοντας υπόψη ότι τα αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα έχουν αναπτύξει νέους τρόπους και στρατηγικές συμμόρφωσης για την αντιμετώπιση του κόστους πλήρους συμμόρφωσης με τα διεθνή πρότυπα παρακολούθησης εκλογών, χωρίς να τα καταγγέλλουν απερίφραστα· λαμβάνοντας υπόψη ότι οργανώνονται όλο και πιο καλά στις προσπάθειές τους να παρέχουν διεθνή νομιμότητα στις νοθευμένες εκλογές τους·

Ι. λαμβάνοντας υπόψη ότι η σοβαρότητα και η κλίμακα των επιθέσεων κατά αμερόληπτων εκλογικών παρατηρητών — συμπεριλαμβανομένης της παρενόχλησης, της δυσφήμισης, των απειλών, των παραβιάσεων των δικαιωμάτων και της σωματικής βίας — έχουν ενταθεί τα τελευταία χρόνια, δημιουργώντας ένα περιβάλλον

αβεβαιότητας και ανασφάλειας όσον αφορά το σημαντικό έργο τους· λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΕΕ θεωρεί τους εκλογικούς παρατηρητές υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·

ΙΑ. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εντάσεις μεταξύ δημοκρατιών και αυταρχικών καθεστώτων γίνονται όλο και πιο γεωπολιτικές· λαμβάνοντας υπόψη ότι η τάση αυτή απαιτεί από την ΕΕ να εγείρει τις δημοκρατικές ανησυχίες της στο υψηλότερο πολιτικό επίπεδο, μεταξύ άλλων δημιουργώντας πιο στρατηγικές συμμαχίες για τη δημοκρατία και θεωρώντας τη δημοκρατία ως στρατηγικό συμφέρον και ως βασικό μέρος των γεωοικονομικών και εμπορικών στρατηγικών της·

ΙΒ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ΕΕ θα πρέπει να υιοθετήσει μια συστηματική προσέγγιση όσον αφορά το δικαίωμα συμμετοχής, μεταξύ άλλων αποδεικνύοντας τον ισχυρό δεσμό του με τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία και το κράτος δικαίου·

1. συνιστά στο Συμβούλιο και στον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας:

Ευαισθητοποίηση για το δικαίωμα συμμετοχής σε αδιάβλητες εκλογές

α) να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν πιο αποφασιστικές δράσεις της ΕΕ για την προώθηση και την προστασία του δικαιώματος συμμετοχής, στο πλαίσιο μιας πολύ ευρύτερης στρατηγικής για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη στήριξη της δημοκρατίας·

β) να υπογραμμίσουν την εγγενή διασύνδεση μεταξύ του δικαιώματος συμμετοχής σε αδιάβλητες εκλογές και άλλων θεμελιωδών ελευθεριών, ιδίως των ελευθεριών της κυκλοφορίας, της γνώμης και της έκφρασης, του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι, καθώς και του δικαιώματος να μην υφίστανται διακρίσεις, χωρίς τις οποίες είναι αδύνατη η πραγματική άσκηση του δικαιώματος συμμετοχής σε αδιάβλητες εκλογές· να υπογραμμίσουν, επιπλέον, τον καίριο ρόλο του κράτους δικαίου σε αυτό το πλαίσιο·

γ) να εξορθολογίσουν το δικαίωμα συμμετοχής στην εργαλειοθήκη εξωτερικής δράσης της ΕΕ·

δ) να αναγνωρίσουν τη σοβαρότητα των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν τα άτομα που ζουν υπό αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα όσον αφορά την πρόσβαση σε αμερόληπτες εκλογικές πληροφορίες και τη διάκρισή τους από την προπαγάνδα που υποστηρίζεται από το καθεστώς, συμπεριλαμβανομένων αξιόπιστων πληροφοριών σχετικά με τους υποψηφίους, τις προτιμήσεις ψήφου και τη διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας, γεγονός που εμποδίζει την ικανότητά τους να κατανοήσουν κατά πόσον οι εκλογές είναι πραγματικά ανταγωνιστικές και κατά πόσον οι προτιμήσεις των πολιτών αντικατοπτρίζονται στα αποτελέσματα·

Εργαλεία και διαδικασίες της ΕΕ

ε) να αντιστρέψουν το αφήγημα που προωθείται από αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα ότι έχουν εντολές από τους πολίτες τους ως αποτέλεσμα αδιάβλητων

εκλογών· να διαμορφώσουν, στο πλαίσιο αυτό, μια ολοκληρωμένη παγκόσμια στρατηγική της ΕΕ για την αντιμετώπιση των εργαλείων που χρησιμοποιούν τα εν λόγω καθεστώτα για τη νομιμοποίηση των εκλογών, όπως οι ψευδείς παρατηρητές και οι σκιώδεις ομάδες παρακολούθησης εκλογών αντί των τυποποιημένων διεθνών αποστολών·

στ) να ενισχύσουν τη σύνδεση μεταξύ του έργου παρακολούθησης εκλογών και της ευρύτερης στήριξης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία με τη χρήση πολιτικών εργαλείων και εργαλείων συνεργασίας· να εξετάσουν τις αυταρχικές στρατηγικές εκλογικής νομιμοποίησης ως πρώιμα συμπτώματα υποκείμενων μη δημοκρατικών τάσεων και να αντιδράσουν αναλόγως·

ζ) να αντιμετωπίσουν τις προσπάθειες αυταρχικών και ανελεύθερων καθεστώτων για τη δημιουργία εσφαλμένων εσωτερικών αντιλήψεων σχετικά με την ειλικρίνεια των νοθευμένων εκλογών τους· να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις παραβιάσεις όσο αφορά την τεχνολογία πληροφοριών και την επικοινωνία σχετικά με τις εκλογές από αυταρχικά και ανελεύθερα καθεστώτα, τις οποίες πραγματοποιούν όλο και περισσότερο προκειμένου να επηρεάσουν αρνητικά τη συμμετοχή διαδίδοντας προπαγάνδα και παραπληροφόρηση και εφαρμόζοντας περιορισμούς στην πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικά με τις ιδέες και τους υποψηφίους της αντιπολίτευσης·

η) να αναγνωρίσουν τον καίριο ρόλο της κοινωνίας των πολιτών στην απονομιμοποίηση των νοθευμένων εκλογών στα μάτια των τοπικών πληθυσμών· να στηρίξουν τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των μέσων ενημέρωσης, μεταξύ άλλων μέσω της ανάπτυξης ικανοτήτων και στρατηγικών επικοινωνίας, καθώς και μέσω της συλλογής δεδομένων σχετικά με παραβιάσεις του δικαιώματος συμμετοχής σε αδιάβλητες εκλογές· να στηρίξουν, ειδικότερα, τους τοπικούς παρατηρητές εκλογών, οι δραστηριότητες των οποίων αυξάνουν την πεποίθηση των πολιτών ότι το δικαίωμά τους να συμμετέχουν σε αδιάβλητες εκλογές θα γίνεται σεβαστό·

θ) να ενσωματώσουν πληροφορίες σχετικά με τις αδιάβλητες εκλογές και το δικαίωμα των πολιτών να συμμετέχουν σε αυτές, στο πλαίσιο της στήριξης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του εκδημοκρατισμού, στα έργα στο πλαίσιο του Μηχανισμού Γειτονίας, Ανάπτυξης και Διεθνούς Συνεργασίας — Η Ευρώπη στον κόσμο και του Μηχανισμού Προενταξιακής Βοήθειας, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης εκλογικών παρατηρητών ως υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων· να στηρίξουν το Παγκόσμιο Δίκτυο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για τον σκοπό αυτό·

ι) να αξιοποιήσουν την εργαλειοθήκη της ΕΕ για την πολιτιστική διπλωματία και τις διεθνείς πολιτιστικές σχέσεις για την ενίσχυση του δικαιώματος συμμετοχής, την αντιμετώπιση των αφηγημάτων αυταρχικών και ανελεύθερων καθεστώτων που προσπαθούν να νομιμοποιήσουν τις ψευδείς εκλογές, καθώς και να ενισχύσουν τη δημοκρατική κουλτούρα σε τρίτες χώρες·

ια) να παράσχουν μεγαλύτερη στήριξη σε πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την κατάρτιση για την παρακολούθηση εκλογών και την ανάπτυξη γνώσεων·

ιβ) να διερευνήσουν τη δυνατότητα εισαγωγής μόνιμης πρόσκλησης για παρακολούθηση εκλογών στο πλαίσιο της δημοκρατικής ρήτρας στις συμφωνίες της ΕΕ, του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων και ισοδύναμων μηχανισμών, δεδομένης της τρέχουσας απροθυμίας πολλών χωρών να αποστείλουν στην ΕΕ προσκλήσεις παρακολούθησης εκλογών· να στηρίξουν την Ομάδα Στήριξης της Δημοκρατίας και Συντονισμού των Εκλογών του Κοινοβουλίου και το έργο της, ιδίως στο πλαίσιο της παρακολούθησης εκλογών·

ιγ) να συμπεριλάβουν τα αποτελέσματα των αποστολών εκλογικών παρατηρητών της ΕΕ ως ουσιαστικό μέρος του συνολικού πλαισίου για τις σχέσεις μεταξύ της ΕΕ και της ενδιαφερόμενης χώρας·

ιδ) να εξετάσουν το δικαίωμα συμμετοχής τρίτων χωρών μέσω των διαλόγων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα·

ιε) να χρησιμοποιήσουν το παγκόσμιο καθεστώς κυρώσεων της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά των προσώπων που ευθύνονται για σοβαρές παραβιάσεις του δικαιώματος συμμετοχής και των δημοκρατικών εκλογικών προτύπων·

ιστ) να αναγνωρίσουν τον ρόλο των αποστολών εκλογικών παρατηρητών της ΕΕ στην παροχή στοιχείων σχετικά με το κατά πόσον οι εκλογές είναι αδιάβλητες και να βελτιώσουν περαιτέρω αυτό το εργαλείο, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της προβολής του·

Δράσεις της ΕΕ σε διεθνή φόρα

ιζ) να σφυρηλατήσουν έναν συνασπισμό δημοκρατικών χωρών και πολυμερών θεσμών, όπως το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΑΣΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης, για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση της νομιμοποίησης των νοθευμένων εκλογών σε διεθνή φόρα, ιδίως στον ΟΗΕ·

ιη) να προωθήσουν την ιδέα της ανάπτυξης κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με το δικαίωμα συμμετοχής στις εκλογές στο Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ, με μεγαλύτερη συμμετοχή των τοπικών οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών· να αξιολογήσουν τη σκοπιμότητα της περαιτέρω ανάπτυξης και συστηματοποίησης του γενικού σχολίου αριθ. 25 του άρθρου 25 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα, προκειμένου να αποδειχθεί η σχέση μεταξύ του δικαιώματος συμμετοχής και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της δημοκρατίας, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι νέες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της παραπληροφόρησης στο διαδίκτυο και της ανόδου του αυταρχισμού·

ιθ) να καταδικάσουν την υπονόμευση των διεθνώς ανεπτυγμένων προτύπων στο πλαίσιο των προσπαθειών εκλογικής νομιμοποίησης· να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στα αφηγήματα που προωθούν εναλλακτικές αξίες ως πηγή νομιμότητας για μη αδιάβλητες εκλογές, όπως η κανονιστική υπεροχή της εθνικής νομοθεσίας έναντι των διεθνώς ανεπτυγμένων προτύπων, των θρησκευτικών και παραδοσιακών αξιών, των πολιτιστικών ιδιοσυγκρασιών ή των θεματολογίων πρώτης ανάπτυξης·

κ) να ηγηθούν των προσπαθειών για μεγαλύτερη προβολή της Διακήρυξης Αρχών των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Παρακολούθηση των Εκλογών και του έργου των οργανώσεων που την υπέγραψαν και δραστηριοποιούνται στην παρακολούθηση εκλογών· να εξετάσουν το ενδεχόμενο να ζητήσουν την επικαιροποίηση του καταλόγου των υπογραφόντων στη Διακήρυξη Αρχών για τη Διεθνή Παρακολούθηση των Εκλογών, προκειμένου να ενισχυθεί η αξιοπιστία του και να καθιερωθεί ένας σαφής τρόπος διάκρισης μεταξύ πραγματικών ομάδων παρατήρησης και ψευδών παρατηρητών· να διερευνήσουν τρόπους υπονόμευσης της νομιμότητας των σκιωδών οργανώσεων και των ψευδών παρατηρητών·

κα) να προωθήσουν τον ρητό προσδιορισμό διεθνών και εθνικών αμερόληπτων εκλογικών παρατηρητών ως υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο των σχετικών πολυμερών φόρουμ και στο πλαίσιο των επαφών της ΕΕ με άλλους διεθνείς οργανισμούς και να επιμείνουν στην απαιτούμενη προστασία για τους αμερόληπτους παρατηρητές εκλογών, ώστε να μπορούν να εκτελούν τα καθήκοντά τους ανεξάρτητα και με ασφάλεια·

2. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει την παρούσα σύσταση στο Συμβούλιο και στον Αντιπρόεδρο της Επιτροπής / Ύπατο Εκπρόσωπο της Ένωσης για θέματα Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας.